

І.М. Бондаренко, канд. юрид. наук.
доцент

ВІЛЬНА МІГРАЦІЯ ДИПЛОМІВ ЯК МЕТА БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Одна із основних цілей Болонського процесу глобального реформування вищої освіти - це вільна міграція дипломів. Болонська декларація від 19 лип. 1999 р. підписана у м. Болонья (Франція) міністрами освіти 29 європейських країн з метою створення єдиної загальноєвропейської системи вищої освіти, яка забезпечить вільну міграцію дипломованих спеціалістів на ринках праці у межах об'єднаної Європи.

Перш за все - це підвищення мобільності студентів, викладачів і пошукувачів та створення транснаціональних мереж університетів, опрацювання загальних критеріїв оцінки якості освіти. У результаті з'явиться можливість отримувати спільні наукові ступені та спільні інтернаціональні дипломи, що видаються одразу кількома університетами. У межах універсальних критеріїв можна буде порівнювати якість дипломів різних країн, наприклад, диплом Харківського та Берлінського університетів. Будуть засновані незалежні від національних урядів та міжнародних організацій агентства акредитації.

Європейська система взаємозаліків результатів освіти - ECTS (European Credit Transfer System) була розроблена у 1997 р. з метою спрощення переходу студентів з одного ВНЗ до іншого. Така система встановлює загальний стандарт, відповідно до якого розробляються національні освітні програми. У межах такої системи було введено поняття "кредит" - одиниця виміру, за допомогою якої оцінюється рівень складності предмета та у додатку' до диплому описується вся отримана освіта. У системі ECTS 60 кредитів відповідають одному року освіти, відповідно 30 - півроку освіти. Найбільш інтенсивно ECTS використовується у Франції, Іспанії, Германії, Італії та Великій Британії, краще за все зарекомендувала себе у філології, бізнесі (економіка), соціальних, технічних та юридичних науках.

Однак Україна обрала свій шлях. Так, в Україні ВНЗ

самостійно розробляють кредити, окремі кафедри в межах ВІЗ на свій розсуд розробляють навчально-методичні посібники з певних дисциплін. Кафедри взагалі не знайомі з системою кредитів європейського зразка по певних дисциплінах, і не тільки європейською. Вважаємо, що в українського студента можуть бути труднощі щодо продовження освіти за певною спеціалізацією навіть у межах України та Росії, тому що кожний ВІЗ не має такої уніфікованої системи кредитів на зразок ECTS. Про можливість продовження освіти українського студента у Європі (за умови володіння мовою) взагалі не йдеться.

Тут можна окреслити ще проблему отримання навичок оволодіння іноземними мовами національного студента. Щодо знання та опанування мов у всіх країнах розроблено відповідні кредити, які повинні освоюватися і національною системою освіти. Необхідно на державному рівні запровадити мотивацію щодо володіння мовою європейського простору для подальшої міграції як студентів і дипломованих спеціалістів, так і викладачів-науковців на ринку праці та освіти Європи. Рух України до Європейського простору вже не викликає майже ні у кого сумніву, це питання лише часу. Майбутнє української молоді - це простір глобального виміру.

Повертаючись до кредитної системи, необхідно наголосити, що Україна запровадила тільки зовнішню форму таких кредитів, приділяючи значну увагу саме запровадженню нової системи оцінювання, не руйнуючи діючу застарілу систему отримання знань та умінь. Разом з тим не вирішено на законодавчому рівні проблеми корумпованої системи освіти на всіх стадіях її отримання (від середнього навчального закладу до вищого тощо). Це дає право стверджувати, що кредитно-модульна система лише прикраса національної освіти та реверанс європейській системі.

Дуже хвилює процес зарахування абітурієнтів до ВНЗ по так званих напрямленнях від відповідних міністерств, яке носить індивідуальний характер, не беручи до уваги проблему необ'єктивності отриманих у атестаті чи за результатами тестування балів. Міністерства та відомства самі екзамнують та проводять зарахування абітурієнтів до ВНЗ, після чого ВНЗ стає заручником такого "горе генія-студента", не маючи можливості його відрахування за результатами неуспішності, бо прийдеться відповідати за витрачені кошти, що спрямувало відповідне міністерство на отримання освіти такого студента, і хоча така ситуація апріорі неможлива у межах Болонського процесу, до якого приєдналася Україна.

Отже, ECTS уводиться з метою спрощення та прозорості

змісту навчальних курсів для всіх членів суспільства. Така система дозволить документально закріпити та виразити у кредитних одиницях, які отримує студент, кількість навчальних годин за окремий навчальний курс. Система кредитних накопичень потребує скорочення кількості навчальних годин та, відповідно, більш глибокого підходу до побудови програм навчального курсу, через що необхідно буде переглянути і зміст курсів, і структуру навчального плану в цілому.

Модернізація навчального плану та заявлених курсів потрібні ВНЗ не для того, щоб бути сучасним та носієм широкого спектра модних спеціальностей, а для швидкої і адекватної реакції на потреби сучасного суспільства. Державне регулювання вищої школи повинно стати більш гнучким, щоб університети змогли отримати більшу свободу та самостійність дій у підготовці фахівців у межах, визначених європейськими стандартами освіти. Слід розробити прозору систему якості освітніх програм (додатки до дипломів, характеристики), засновану не тільки на академічних стандартах, а й з урахуванням потреб неакадемічного світу та подальшого працевлаштування.